

SZKOŁA PODSTAWOWA W BOGUSZYNIE

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
Z JĘZYKA POLSKIEGO**

Opracowała

Irena Borusiak

Spis treści

Wstęp.....	3
Kryteria oceniania prac stylistycznych.....	16
Inne kryteria oceniania.....	24
Wymagania związane z wypowiedziami ustnymi.....	27

Wstęp

1. W trakcie procesu nauczania nauczyciel ocenia poziom wiedzy i umiejętności ucznia, określa jego postępy w opanowaniu wymagań edukacyjnych przewidzianych w podstawie programowej i wybranym programie nauczania z języka polskiego w Szkole Podstawowej w Boguszynie.
2. **Przedmiotem oceny z języka polskiego są wiadomości i umiejętności zdobywane przez ucznia w procesie nauczania oraz prezentowana przez niego postawa wobec przedmiotu (stosunek do przedmiotu, poziom włożonego wysiłku przez ucznia oraz poprawne zachowanie ucznia na lekcji, które nie wpływa negatywnie na pracę innych uczniów), praca na lekcjach w szkole oraz praca domowa.**
3. **W klasie VI przedmiotem oceny (także oceny semestralnej i kończącej tę klasę) stają się również wszelkie formy powtórek materiału z klas młodszych, ćwiczenia, które mają służyć przygotowywaniu się przez uczniów do sprawdzianu po SP oraz ostateczny wynik sprawdzianu z części humanistycznej (nie jest to kryterium najważniejsze przy ocenianiu – czynnik decydujący, ale wspomagający do oceny na zakończenie szkoły podstawowej z przedmiotu).**
4. Uczniowie są oceniani według skali określonej w przepisach ogólnych Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania przyjętego przez Radę Pedagogiczną szkoły.
5. Podstawa prawna opracowanego przedmiotowego systemu oceniania:
 - a) Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych.
 - b) Wewnątrzszkolny System Oceniania.
 - c) Podstawa programowa kształcenia ogólnego na II etapie kształcenia w szkołach podstawowych (Dz.U. z dnia 31 sierpnia 2007 r. Nr 157, poz. 1100).
 - d) Program z języka polskiego „Słowa jak klucze II”, praca zbiorowa, WSiP 1999 (dla klasy VI na rok szkolny 2013/2014).
 - e) Program z języka polskiego Marleny Derlukiewicz „Czytać, myśleć, uczestniczyć” Nowa Era 2012 (dla klasy IV i V do nowej podstawy programowej, a od roku szkolnego 2014/2015 dla klasy VI).
6. **Ocenie podlegają obszary aktywności ucznia:**

<i>W szkole</i>	<i>W domu</i>
- prace stylistyczne, - prace klasowe, - sprawdziany, - kartkówki, - dyktanda ortograficzne, - testy sprawdzające (np. z lektury),	- pisemne prace stylistyczne zadawane z tygodniowym wyprzedzeniem (prace przygotowujące do sprawdzianu po SP w klasie VI w formie powtórek i ćwiczeń są oceniane tylko punktowo wg zasad podanych poniżej), - odpowiedzi na konkretne pytania związane z tekstami bądź problemami poruszonymi na lekcjach,

<ul style="list-style-type: none"> - odpowiedzi ustne, głośne czytanie, opowiadanie, - ćwiczenia i zadania wykonywane w klasie (indywidualne i w grupie), - aktywność na lekcji, - wygłaszanie tekstów z pamięci, - prowadzenie czytelnych notatek i dbałość o zeszyt przedmiotowy oraz zawartość treściowa zeszytu, - dodatkowe prace dla chętnych i wypowiedzi samodzielne uczniów rozszerzające ich wiedzę i dające poznać zakres zainteresowań i pracy własnej, - przykład intersemiotyczny, - udział w konkursach, - udział w kołach zainteresowań dotyczących przedmiotu, - poprawne zachowanie na lekcjach, które nie przeszkadza innym uczniom w zdobywaniu wiedzy. 	<ul style="list-style-type: none"> - zadania domowe gramatyczne, - zadania domowe ortograficzne, - zadania domowe z kształcenia literackiego, - zadania dotyczące lektur, - opracowania konkretnych tematów, - różne ćwiczenia z zeszytu ćwiczeń bądź wykonywane w zeszycie przedmiotowym, - samodzielne notatki, - karty pracy, - zeszyt przedmiotowy, - zeszyt do kaligrafii, - wszelka praca dodatkowa (np. śledzenie życia literackiego, teatralnego i filmowego oraz przyznawanych nagród) oraz zadania dodatkowe, - rysunkowa konkretyzacja utworów, prace z dziedziny intersemiotyki, - każda próba wykonania samodzielnie zadania domowego bez względu na efekt (możliwość poprawienia zadania).
---	---

Pod uwagę przy ocenie ucznia bierze się także jego możliwości i stopień jego zaangażowania w pracę na lekcji (jak pracuje na lekcji).

Uczniowie posiadający opinię o dostosowaniu materiału lub orzeczenia z PPP oceniani są według zaleceń poradni.

7. Na ocenę semestralną z języka polskiego składają się oceny różnych form aktywności ucznia:
- a) jedna ocena ze stylistycznej pracy klasowej, kolor czerwony w Dzienniku lekcyjnym w klasie IV, przynajmniej 2 oceny w klasie V i VI,
 - b) przynajmniej jedna ocena ze sprawdzianu gramatycznego, kolor czerwony w Dzienniku lekcyjnym,
 - c) przynajmniej jedna ocena z dłuższego dyktanda ortograficznego, kolor czerwony w Dzienniku lekcyjnym,
 - d) przynajmniej jedna ocena z innego sprawdzianu (wiedza o literaturze, analiza dzieła literackiego i inne, kształcenie literackie i językowe) w klasie IV, przynajmniej 2 oceny w klasie V i VI, kolor czerwony w Dzienniku lekcyjnym,
 - e) przynajmniej jedna ocena z testu z lektury, kolor zielony w Dzienniku lekcyjnym,
 - f) przynajmniej 4 kartkówki związane z kształceniem literackim, gramatycznym i ortograficznym,
 - g) przynajmniej 4 oceny z różnych zadań domowych (stylistycznych, z nauki o języku, wiedzy o literaturze, analizy tekstów literackich, ortograficznych i innych),
 - h) przynajmniej jedna ocena z krótszego dyktanda (wybrane wyrazy z wyjaśnieniem zasad) oraz z ze znajomości zasad ortograficznych,
 - i) przynajmniej jedna ocena z wypowiedzi ustnych (dłuższej i krótszej),
 - j) przynajmniej jedna ocena dotycząca pracy na lekcji (samodzielnej lub w grupie),
 - k) przynajmniej jedna ocena związana z aktywnością na lekcji,
 - l) przynajmniej jedna ocena związana z zeszytem przedmiotowym (do oceny rocznej),
 - m) przynajmniej jedna ocena związana z zeszytem z kaligrafii,
 - n) przynajmniej jedna ocena z tekstu wygłaszanego z pamięci w klasie V, 2 w klasie V i VI oraz jedna z prozy w klasie VI (ocena roczna),
 - o) wszelkie inne oceny dotyczące wymienionych powyższej obszarów aktywności ucznia.

8. Sposobem kontroli wiedzy i umiejętności zdobytych przez uczniów w procesie nauczania są:

- sprawdziany, prace klasowe, testy, dyktanda (występują jako oceny decydujące w ocenach semestralnych i rocznych),
- kartkówki,
- prace domowe,
- wypowiedzi ustne.

9. Za pracę na lekcji oraz za pracę domową uczeń może otrzymać ocenę od celującej do niedostatecznej. Za wypowiedzi krótsze nauczyciel może postawić znak „plus” lub „minus”. Sumowana ilość plusów dla poszczególnych klas równa się ocenie bardzo dobrej z aktywności ucznia:

<i>Klasa IV</i>	<i>Klasa V</i>	<i>Klasa VI</i>
10 plusów = bardzo dobry	15 plusów = bardzo dobry	15 plusów = bardzo dobry

Sumowana ilość minusów dla poszczególnych klas równa się ocenie niedostatecznej z aktywności ucznia:

<i>Klasa IV</i>	<i>Klasa V</i>	<i>Klasa VI</i>
5 minusów = niedostateczny	3 minusy = niedostateczny	3 minusy = niedostateczny

10. Jeżeli uczeń nie wykonuje poleceń nauczyciela, nie robi ćwiczeń, błędnie odpowiada na pytania, na które już wcześniej odpowiedziano lub odpowiedź wynika z toku lekcji, nie notuje i nie jest w stanie powtórzyć żadnej wcześniejszej wypowiedzi nauczyciela i kolegów, nauczyciel może postawić mu znak „minus”. Minusy można także postawić za brak mniejszego zadania domowego lub ćwiczenia z zeszytu ćwiczeń, zeszytu przedmiotowego albo za brak tekstu w zaszycie od kaligrafii lub za brak odpowiedzi ustnej.
11. Ocena z poszczególnych obszarów aktywności ucznia jest podawana uczniowi na forum klasy zaraz po jej wystawieniu (ocena z prac kontrolnych widnieje na danej pracy). Każda ocena winna być wpisana w Dzienniczek ucznia bądź w zeszyt przedmiotowy (zeszyt ćwiczeń) i podpisana przez nauczyciela, a następnie przez rodzica. Z prac tylko punktowanych bez innej oceny do zeszytu wpisuje się ilość punktów.
12. Propozycje oceny semestralnej i rocznej podaje się zgodnie z ustaleniami Rady Pedagogicznej w określonym terminie (uczniowie zapisują tę ocenę w Dzienniczku ucznia bądź w zeszycie przedmiotowym). Tzw. „zagrożenia” zostają przedstawione rodzicom na specjalnym druku szkolnym w terminie określonym przez Radę Pedagogiczną i po ich podpisaniu przez rodzica zostają w Teczce wychowawcy klasy do wglądu. Nauczyciel przekazuje uczniowi zagrożenia do nauki w formie pisemnej umożliwiające poprawę oceny.
13. Ocena jest informacją dla ucznia, jego rodziców i nauczyciela (oraz wychowawcy klasy) w jakim stopniu uczeń opanował dany dział kształcenia.
14. Ocena semestralna i roczna nie jest średnią arytmetyczną wszystkich ocen, jej podstawą są wyniki ocen sprawdzianów, prac klasowych, testów sprawdzających i dyktand (wpisywanych czerwonym i zielonym kolorem do Dziennika lekcyjnego) oraz prac wykonywanych w klasie.
15. Dopiero potem pod uwagę przy stawianiu oceny semestralnej (zwłaszcza w sytuacjach wątpliwych) bierze się oceny z prac wykonywanych w domu.

16. Ocena roczna obejmuje osiągnięcia ucznia w I i II semestrze.
17. Oceny semestralne i roczne, z którymi rodzice się nie zgadzają podlegają specjalnej procedurze określonej przez Statut szkoły.
18. Wszelkie „poprawki” semestralnych ocen niedostatecznych podlegają specjalnej procedurze określonej przez Statut szkoły.
19. Oceny częściowe, które składają się na ocenę semestralną i roczną mogą na prośbę ucznia ulegać poprawie po spełnieniu przez ucznia warunków określanych przez Statut szkoły.
20. Uczniowie mogą poprawiać następujące oceny:
 - ocenę ze stylistycznej pracy klasowej,
 - ocenę ze sprawdzianu gramatycznego,
 - ocenę z innego sprawdzianu,
 - ocenę z dyktanda przeprowadzanego na prawach sprawdzianu, które trwa 45 minut i zostało wpisane do Dziennika lekcyjnego kolorem czerwonym,
 - ocenę z testu (z zaznaczeniem, że nie ma możliwości poprawy oceny z testu z lektury).

* Do poprawy można przystąpić tylko raz, najpóźniej tydzień po otrzymaniu oceny poprzedniej (w przypadkach szczególnych – np. choroba dłuższa niż 3 dni termin można wydłużyć do 2 tygodni). Ocena z poprawy jest oceną ostateczną i zostaje wpisana do Dziennika lekcyjnego.

Uczeń może zrezygnować z poprawy oceny niedostatecznej na własne życzenie, ale fakt ten zostaje odnotowany w zeszycie przedmiotowym i podpisany przez nauczyciela i Rodzica.

** Jeśli uczeń był na zajęciach, na których podawano termin sprawdzianu, pracy klasowej, dyktanda czy testu, to nawet jeśli taką pracę musiałby napisać po przyjeździe do szkoły po chorobie – pracę będzie zobowiązany napisać. Można uwzględnić sytuacje losowe w przypadku nieobecności dłuższej niż tydzień. Nowy termin ustala się tylko raz.*

** Każdy uczeń jest zobowiązany do napisania sprawdzianu, pracy klasowej, dyktanda czy testu (nikt z tego nie może być zwolniony, nawet, jeśli w grę wchodzi choroba). W przypadkach choroby uczeń musi w terminie do dwóch tygodni napisać zaległą pracę. Ponieważ jest to jego obowiązek, sam musi o tym pamiętać i sam się zgłasza do nauczyciela, który nie jest zobowiązany mu o tym przypominać. Jeśli uczeń w wymaganym terminie 2 tygodni nie zgłosi się do nauczyciela, otrzymuje do Dziennika za daną pracę kolorem czerwonym lub zielonym ocenę niedostateczną bez możliwości poprawiania tej oceny.*

** Jeśli uczeń nie stawia się w podanym przez nauczyciela terminie do poprawy pracy klasowej, sprawdzianu czy testu, traci możliwość poprawy. Jedynie w przypadku choroby dłuższej niż 3 dni jest możliwość ustalenia nowego terminu poprawy.*

* Wszelkie kartkówki czy prace stylistyczne winny być przez ucznia przechowywane w teczkach i podpisywane przez Rodzica.

* Sprawdziany, prace klasowe i testy są w szkole przechowywane i jest możliwość wglądu rodzica w te prace na zebraniach oraz na indywidualnych spotkaniach w szkole. Nie wydaje się takich prac uczniowi do domu.

* Aby dobrze się przygotować do poprawy sprawdzianów i prac klasowych, nauczyciel podaje do zeszytu przedmiotowego termin poprawy łącznie z zagadnieniami.

21. Poprawie nie podlegają oceny z wymienionych w punktach powyższych obszarów działalności ucznia, w tym z kartkówek i krótszych dyktand.
22. W przypadku oceny za brak zadania domowego: pierwszy taki przypadek skutkuje oceną wpisaną ołówkiem. Jeśli uczeń następnego dnia wykaże, że zadanie wykonał, ocena zostaje anulowana (wymazana). Jeśli uczeń zadania nie wykonał, ocenę wpisuje się długopisem. Jest to postępowanie w przypadku nie zgłoszenia przez ucznia braku zadania na początku lekcji. Jeśli takie przypadki uczniowi zdarzają się częściej (3 razy na semestr), nie ma możliwości wpisywania oceny niedostatecznej za brak zadania ołówkiem. Wtedy opisany przypadek dotyczy nie zgłoszonego braku zadania domowego i skutkuje wpisaniem oceny niedostatecznej od razu długopisem do Dziennika lekcyjnego.
Powyższe nie dotyczy zadawanych prac stylistycznych.

** W przypadku prac stylistycznych, które zadawane są z kilkudniowym wyprzedzeniem – uczeń może donieść pracę tylko dnia następnego po terminie. Potem prace nie będą przyjmowane i do Dziennika szkolnego zostanie wpisana ocena niedostateczna.*

*** Przyjmuje się braki zadań domowych ucznia tylko po chorobie dłuższej niż 2 dni.** Uczeń wówczas nie jest zobowiązany zgłoszenia takiego braku przed lekcją, ale musi uzupełnić zadania domowe w terminie tygodnia od przyścia po chorobie do szkoły (termin uzupełnienia wydłuża się w zależności od ilości nieobecności ucznia w szkole).

*** Nie uznaje się tłumaczeń ucznia odnośnie braków, jeśli w czasie zadawania zadania (np. pracy stylistycznej) uczeń był obecny na zajęciach szkolnych.**

23. Uczeń ma prawo dwukrotnie w ciągu semestru nie odrobić zadania domowego bez podania przyczyny, ale musi ten fakt zgłosić na początku lekcji przed sprawdzaniem tego zadania przez nauczyciela.

Powyższe nie dotyczy zadawanych prac stylistycznych.

24. Uczeń ma prawo dwukrotnie w ciągu semestru być nieprzygotowanym do zajęć lekcyjnych bez podania przyczyny, ale musi ten fakt zgłosić na początku lekcji. Taki fakt zostaje odnotowany jako znak „n” wpisany ołówkiem do Dziennika lekcyjnego.

25. **Nie uznaje się tłumaczeń ucznia odnośnie nie przygotowania do lekcji czy jakiegóś formy sprawdzania wiedzy, jeśli w czasie zapowiadania tej formy uczeń był obecny w klasie na zajęciach** (np. sprawdzian). Ucznia zwalnia się tylko ze sprawdzania różnorodnych form wiedzy, jeśli w czasie zapowiadania tej formy uczeń był w szkole nieobecny dłużej niż 3 dni (nie dotyczy kartkówek).

26. Wszelkie inne braki zadań domowych i nie przygotowanie do lekcji mogą być wzięte pod uwagę, jeśli zostaną usprawiedliwione i dotyczą ważnych przyczyn (choroba dłuższa niż 1 dzień, wizyty u lekarzy specjalistów, udział w zawodach sportowych i konkursach przedmiotowych).

27. Z języka polskiego nie dopuszcza się w ocenach cząstkowych znaków „+” i „-”, w żadnym z obszarów działalności ucznia. Znaki te mogą jedynie zaistnieć jako dodatek do oceny semestralnej w celu poinformowania ucznia i rodzica o ewentualnych możliwościach ucznia w kolejnym semestrze.

28. O postępach w nauce uczniów i jego rodzice są powiadamiani:

- oceną wpisaną do Dziennika lekcyjnego i Dzienniczka ucznia bądź do zeszytu przedmiotowego,
- na specjalnych drukach szkolnych,
- recenzją wpisaną pod pracą stylistyczną bądź pod zadaniem lub w zeszycie przedmiotowym,
- specjalną adnotacją do rodzica w Dzienniczku ucznia lub w zeszycie przedmiotowym,
- w szczególnych przypadkach (duża ilość ocen niedostatecznych lub braków zadań) w formie pisemnej do rodzica,
- w formie ustnej na zebraniach z rodzicami bądź w przypadku przyjęcia rodzica do szkoły.

29. Oceny ustala się według skali procentowej:

**TABELA OKREŚLAJĄCA PRÓG PROCENTOWY OCENY POZYTYWNEJ
(DOPUSZCZAJĄCY) I WSZYSTKICH NASTĘPNYCH OCEN**

1. Sprawdziany, prace klasowe, dyktanda w formie sprawdzianów oraz testy:

L. p.	OCENY	PROCENTOWY UDZIAŁ PUNKTÓW
1	niedostateczny	0% - 29%
2	dopuszczający	30% - 49%
3	dostateczny	50% - 65%
4	dobry	66% - 80%
5	bardzo dobry	81% - 94%
6	celujący	95% - 100%

2. Kartkówki

L. p.	OCENY	PROCENTOWY UDZIAŁ PUNKTÓW
1	niedostateczny	0% - 29%
2	dopuszczający	30% - 49%
3	dostateczny	50% - 65%
4	dobry	66% - 90%
5	bardzo dobry	91% - 100%

30. Według powyższych punktów z przedmiotu język polski nalicza się oceny ustalając górną granicę punktów według trudności materiału, objętości działu i rodzaju materiału:

- 30 punktów (sprawdzian, test)
- 25 punktów (sprawdzian, test),
- 20 punktów (sprawdzian, test)
- 15 punktów (test, kartkówka)
- 10 punktów (kartkówka)

28. Przy ocenianiu poprawności ortograficznej stosuje się zasadę:

bezbłędnie:	bardzo dobry
1 - 2 błędy:	dobry
3 - 4 błędy:	dostateczny
5 - 6 błędów:	dopuszczający
7 i więcej błędów:	niedostateczny

29. Błędem ortograficznym obniżającym ocenę ucznia jest każda niepoprawna pisownia wyrazów ze znanymi dla ucznia zasadami (dla poszczególnych klas wg programu nauczania). Do błędów ortograficznych zalicza się też opuszczenie przez ucznia trudnych pod względem ortograficznym liter (typu „ó” itp.) lub całych wyrazów w zdaniu z taką trudnością (np. „córka” itp.).

30. Za pomyłki uważa się przestawienie bądź gubienie liter (ale bez trudności ortograficznej). 3 pomyłki traktowane są jako 1 błąd ortograficzny.

31. Trzy błędy interpunkcyjne traktuje się jako 1 błąd ortograficzny. Do błędów interpunkcyjnych zalicza się:

- a. brak przecinka,
- b. postawienie przecinka w nieodpowiednim miejscu,
- c. nadmiar przecinków,
- d. brak kropki,
- e. postawienie kropki w nieodpowiednim miejscu,
- f. brak innego znaku interpunkcyjnego bądź postawienie go w nieodpowiednim miejscu.

32. Uczniom posiadającym odpowiednie orzeczenia z Poradni Pedagogiczno – Psychologicznej i uczniom, dla których zaleca się dostosowanie materiału do ich indywidualnych potrzeb obniżane są wymagania edukacyjne zgodnie z zaleceniami tej poradni i wówczas punktację i oceny dostosowuje się do nich indywidualnie (zmniejszenie ilości zadań i treści materiału wymaganej dla danej punktacji).

33. Uczniowie z dostosowaniem wymagań edukacyjnych i stwierdzoną dysleksją oraz uczniowie z orzeczeniami:

- mogą zdobywać mniej punktów związanych z poszczególnymi kategoriami punktowymi przeliczanymi na ocenę, przyjmuje się:
 - o 2 punkty mniej do każdej kategorii punktowej dla uczniów z opiniami o dostosowaniu wymagań i dysleksją,
 - o 4 punkty mniej dla uczniów z orzeczeniem,
- stosuje się większą tolerancję błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych przy ocenianiu ćwiczeń pisemnych, prac stylistycznych i dyktand ortograficznych (wg zaleceń poradni),
- uczniowie z dysleksją oraz z orzeczeniami mogą poprawić ocenę niedostateczną na ocenę dopuszczającą w sposób następujący: muszą przepisać bezbłędnie tekst dyktanda z uwzględnieniem poprawek naniesionych przez nauczyciela. Jeśli chcą ocenę niedostateczną poprawić na ocenę wyższą niż dopuszczającą, są zobowiązani napisać takie samo dyktando jeszcze raz (mają możliwość przygotowania się do tego dyktanda w domu).

34. Pomiędzy sprawdzianami i stylistycznymi pracami klasowymi wymagana jest przerwa dwu tygodni. Każdą pracę tego typu nauczyciel zapowiada z co najmniej tygodniowym

wyprzedzeniem i odnotowuje ten fakt w Dzienniku. Każdy sprawdzian musi zostać poprzedzony przynajmniej jedną zapowiedzianą wcześniej lekcją powtórzeniową. Sprawdziany i prace klasowe powinny zostać poprawione przez nauczyciela i oddane uczniom w terminie nie późniejszym niż 2 tygodnie. Testy sprawdzające mogą być pisane w terminie z tygodniową przerwą, zwłaszcza jeśli chodzi o testy związane z lekturą. Nie wymagają one lekcji powtórzeniowych, ponieważ są przeprowadzane z krótszych partii materiału bezpośrednio po omówieniu jakiegoś zagadnienia bądź dotyczą „czytania ze zrozumieniem”, gdzie tekst jest podany uczniowi. Testy sprawdzające powinny zostać poprawione przez nauczyciela i oddane uczniom w terminie nie późniejszym niż 1 tydzień.

35. Kartkówki nie trzeba zapowiadać uczniom, gdyż dotyczą lekcji bieżących. Kartkówki mogą być przeprowadzane zarówno na początku lekcji, jak i na jej końcu i mogą dotyczyć materiału obejmującego 3 tematy lekcyjne „do tyłu”. Mogą też uwzględniać materiał z danej lekcji. Kartkówki tylko z jednej lekcji bądź z jednego tekstu z podręcznika nie muszą mieć oceny, a mogą zawierać jedynie punkty wskazujące uczniowi jego poziom opanowania wiedzy lub znajomości tekstu.
36. Kartkówki mogą być pisane na każdej kolejnej lekcji w celu sprawdzenia utrwalania bieżącego materiału i motywowania uczniów oraz uczenia ich systematyczności w nauce.
37. Kartkówki powinny być sprawdzane przez nauczyciela na bieżąco i oddawane uczniom nie później niż dwa dni od ich napisania.
38. Dyktanda ortograficzne obejmujące tylko poszczególne wyrazy z wyjaśnieniem ich zasad lub kilka trudniejszych zdań powinny być przeprowadzane po lekcjach ortograficznych i wówczas nie muszą być zapowiadane. Traktowane są jak kartkówki.
39. Dyktanda powinny być sprawdzane przez nauczyciela na bieżąco i oddawane uczniom nie później niż dwa dni od ich napisania. Należy je wówczas wkleić do zeszytu przedmiotowego i jako zadanie domowe uczeń musi poprawić błędnie napisany tekst lub wyraz oraz objaśnić zasadę ortograficzną.
40. Ocena zeszytów przedmiotowych obejmuje:
 - Przed wszystkim zawartość treściową (braki notatek i zadań domowych, notatki niepełne, nie uzupełnianie notatek, błędne notatki, nie poprawione zadania domowe, sposób przepisywania notatek z tablicy) – jest to najważniejsze kryterium brane pod uwagę przy ocenianiu (dotyczy także uczniów z dysleksją, orzeczeniami i opiniami o dostosowaniu materiału do potrzeb ucznia),
 - błędy ortograficzne i językowe, a także interpunkcyjne,
 - czytelność i estetykę pisma,
 - sposób prowadzenia zeszytu (podkreślenia, oddzielanie kolejnych lekcji, czytelność poszczególnych treści notatek, pisanie wyrazów „lekcja, temat, zad. dom.”, pisanie dat, dostosowanie do marginesu, podpisy rodziców pod ocenami, stosowanie kolorów i tabeli oraz innych zalecanych wyróżnień przez nauczyciela),
 - czystość zeszytu (także okładki).
41. Na języku polskim pod uwagę bierze się następujące obszary oceniania (standardy wymagań):
 - mówienie (opowiadania ustne – twórcze i odtwórcze, odpowiedzi na pytania, samodzielne wypowiedzi, mówienie zdaniami, a nie pojedynczymi wyrazami, wypowiedzi dotyczące rozmaitych tekstów kultury, recytacje),

- czytanie (głośne i wyraźne, ciche ze zrozumieniem, z zastosowaniem znaków interpunkcyjnych, akcentu i intonacji, czytanie z przygotowaniem i bez przygotowania – klasa IV, czytanie bez przygotowania - klasy V i VI),
- pisanie i redagowanie określonych form wypowiedzi w domu i w klasie (przed wszystkim zgodność z tematem i zastosowanie odpowiedniej formy, następnie kompozycja, środki językowe, zasady ortograficzne, językowe, interpunkcyjne, układ graficzny, czytelność i estetyka zapisu, dostosowywanie zapisu do formy wypowiedzi, wyróżnianie części tekstu zgodnie z jego strukturą, prace domowe, prace klasowe, prowadzenie zeszytu),
- słuchanie wypowiedzi innych uczniów, nauczyciela, tekstów i wykorzystywanie ich w praktyce oraz posługiwanie się tak zdobytą wiedzą i konkretnymi umiejętnościami,
- znajomość treści lektur obowiązkowych:

<i>W klasie IV</i>	<i>W klasie V</i>	<i>W klasie VI</i>
4 pozycji	4 pozycji	6 pozycji

- znajomość treści

pozostałych lektur:

<i>W klasie IV</i>	<i>W klasie V</i>	<i>W klasie VI</i>
1 pozycji	3 pozycji	3 pozycji

- znajomość zagadnień nauki o języku przewidzianych dla poszczególnych klas,
- recytacja tekstów z pamięci (poezja i dla klasy dodatkowo VI proza),
- rysunkowe konkretyzacje utworów literackich,
- realizacja konkretnych projektów indywidualnych i działań grupowych, inscenizacje,
- aktywność na lekcjach.

42. Ustalenie kryteriów wymagań:

Kryteria	Wymagania podstawowe <i>wiadomości i umiejętności</i>	Wymagania ponadpodstawowe <i>wiadomości i umiejętności</i>
przystępność	bardzo łatwe, łatwe	trudne i bardzo trudne
użyteczność	praktyczne, przydatne życiowo	teoretyczne, mniej przydatne życiowo, naukowe
niezbędność wewnątrzprzedmiotowa	niezbędne w dalszej edukacji – bazowe	rozszerzające podstawy przedmiotu
niezbędność międzyprzedmiotowa	ułatwiające uczenie się innych przedmiotów – interdyscyplinarne	pogłębiające interdyscyplinarność lub swoistość
niezawodność	pewne, sprawdzone, wdrożone w praktyce	także hipotezy i spawy problematyczne

43. Uwagi końcowe:

*** Każdy uczeń na początku roku szkolnego otrzymał kryteria oceniania prac stylistycznych i dyktand na kartach i został poproszony o zapoznanie z tym rodziców, którzy po przeczytaniu karty mieli się na niej podpisać. Karty są własnością uczniów do wglądu przy ocenianiu bieżącym. Powinny być przechowywane przez uczniów w teczkach, aby można było na bieżąco z nich korzystać. Obowiązują od klasy IV aż do VI. Wszyscy uczniowie na początku roku**

szkolnego zostali poinformowani o tym, że kryteria ocen obowiązują do klasy VI i dlatego nie należy ich wyrzucać na końcu roku szkolnego.

* W zeszytcie przedmiotowym z języka polskiego zostały uczniom podane punkty dotyczące sprawdzianów i testów oraz kartkówek. Uczniowie zostali poproszeni o zapoznanie z nimi rodziców, którzy także powinni się podpisać pod tymi informacjami. W zeszytach została podana uczniom także informacja o ćwiczeniach czytelnicych i powinna zostać potwierdzona podpisem rodziców.

* Uczniowie są zobowiązani do założenia zeszytów do kaligrafii (szerokie linie 32 kartki) w celu ćwiczeń dotyczących pisania. Zeszyty zostają w szkole i nie trzeba ich nosić. Uczniowie klas V i VI mogą korzystać z zeszytów z klas poprzednich.

* Uczniowie zostali zobowiązani do zakupienia teczek, w które będą wkładać ćwiczenia, materiały pomocnicze rozdawane przez nauczyciela i kartkówki oraz prace stylistyczne i karty pracy.

Kryteria oceniania prac stylistycznych

KRYTERIA OCENY LISTU: maksymalna ilość punktów 11.

(klasy IV – VI)

1. Zgodność z tematem	1p.
2. Rozwinięcie tematu	0 – 2 p.
3. Charakterystyczne elementy (miejscowość, data, nagłówek, podpis)	1p.
4. Odpowiedni układ graficzny (właściwe rozmieszczenie elementów, akapity, odstępy, marginesy)	1p.
5. Trójdzielność wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)	1p.
6. Obecność zwrotów do adresata (przynajmniej 1 poza nagłówkiem, pisanych wielką literą)	1p.
7. Poprawność językowa (dopuszczalne 2 błędy)	1p.
8. Poprawność ortograficzna (dopuszczalne 2 błędy)	1p.
9. Poprawność interpunkcyjna (dopuszczalne 3 błędy)	1p.
10. Estetyka zapisu (czytelność, czystość, skreślenia)	1p.

Jeżeli praca nie spełnia wymaganej objętości – za kryterium 2,7,8,9, przyznaje się 0p. Jeżeli uczeń nie zamyka myśli w granicach zdania – nie przyznaje się punktów za kryteria 7 i 9.

Przeliczenie punktów na oceny:

11p. – bez żadnego błędu – *celujący*

11p. – z dopuszczalną ilością błędów - *bardzo dobry*

10p. – 9p. - *dobry*

8p. - 7p. - *dostateczny*

6p. - 5p. - *dopuszczający*

4p i poniżej - niedostateczny

KRYTERIA OCENY SPRAWOZDANIA: maksymalna ilość punktów 12.
(klasy IV – VI)

1. Relacjonowanie zdarzeń z punktu uczestnika lub świadka 1p.
2. Stosowanie form czasu przeszłego (liczba pojedyncza lub mnoga) 1p.
3. Informacje o miejscu, czasie i uczestnikach zdarzenia 1p.
4. Stosowanie wyrazów i wyrażeń Informujących o kolejności wydarzeń 1p.
5. Rozwinięcie tematu 2p.
6. Sformułowanie wyrażeń, refleksji, ocena wydarzeń 1p.
7. Wypowiedź jako zamknięta, spójna całość (trójdzielność wypowiedzi) 1p.
8. Poprawność językowa (dopuszczalne 2 błędy) 1p.
9. Poprawność ortograficzna (dopuszczalne 2 błędy) 1p.
10. Poprawność interpunkcyjna (dopuszczalne 3 błędy) 1p.
11. Estetyka (akapity, czytelność, odstępy, marginesy, przejrzystość zapisu) 1p.

Jeżeli praca nie spełnia wymaganej objętości – za kryterium 5,8,9, 10, przyznaje się 0p. Jeżeli uczeń nie zamyka myśli w granicach zdania – nie przyznaje się punktów za kryteria 8 i 9.

Przeliczenie punktów na oceny:

12p. – bez żadnego błędu – *celujący*

12p. – z dopuszczalną ilością błędów - *bardzo dobry*

11p. – 10p. - *dobry*

9p. - 8p. - *dostateczny*

7p. - 6p. - *dopuszczający*

5p i poniżej - *niedostateczny*

KRYTERIA OCENY OPOWIADANIA: maksymalna ilość punktów 12.
(klasy IV – VI)

1. Relacjonowanie zdarzeń z punktu uczestnika lub świadka 1p.
2. Stosowanie form czasu przeszłego (liczba pojedyncza lub mnoga lub czasu teraźniejszego) 1p.
3. Informacje o miejscu, czasie i uczestnikach zdarzenia 1p.
4. Rozwinięcie tematu 3p.
5. Sformułowanie wyrażeń, refleksji, ocena wydarzeń 1p.
6. Trójdzielność wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) 1p.
7. Poprawność językowa 1p.

- (dopuszczalne 2 błędy)
8. Poprawność ortograficzna 1p.
(dopuszczalne 2 błędy)
9. Poprawność interpunkcyjna 1p.
(dopuszczalne 3 błędy)
10. Estetyka (akapity, czytelność, 1p.
odstępny, marginesy, przejrzystość zapisu)

Jeżeli praca nie spełnia wymaganej objętości – za kryterium 4,8,9,10, przyznaje się 0p. Jeżeli uczeń nie zamyka myśli w granicach zdania – nie przyznaje się punktów za kryteria 7 i 8.

Przeliczenie punktów na oceny:

12p. – bez żadnego błędu – *celujący*

12p. – z dopuszczalną ilością błędów - *bardzo dobry*

11p. – 10p. - *dobry*

9p. - 8p. - *dostateczny*

7p. - 6p. - *dopuszczający*

5p. i poniżej - *niedostateczny*

KRYTERIA OCENY OPISU i CHARAKTERYSTYKI POSTACI: maksymalna ilość punktów 12.
(klasy IV – VI)

1. Stosowanie przymiotników opisujących i oceniających 1p.
2. Spójność wypowiedzi (kolejność opisywanych elementów) 1p.
3. Informacje o przedmiocie opisu 1p.
4. Stosowanie wyrazów i wyrażeń charakterystycznych dla opisu 1p.
5. Rozwinięcie tematu 2p.
6. Sformułowanie wyrażeń, refleksji, ocena wydarzeń 1p.
7. Wypowiedź jako zamknięta, (trójdzielność wypowiedzi) 1p.
8. Poprawność językowa 1p.
(dopuszczalne 2 błędy)
9. Poprawność ortograficzna 1p.
(dopuszczalne 2 błędy)
10. Poprawność interpunkcyjna 1p.
(dopuszczalne 3 błędy)
11. Estetyka (akapity, czytelność, odstępny, marginesy, przejrzystość zapisu) 1p.

Jeżeli praca nie spełnia wymaganej objętości – za kryterium 5,8,9,11, przyznaje się 0p. Jeżeli uczeń nie zamyka myśli w granicach zdania – nie przyznaje się punktów za kryteria 8 i 9.

Przeliczenie punktów na oceny:

12p. – bez żadnego błędu – *celujący*

12p. – z dopuszczalną ilością błędów - *bardzo dobry*

11p. – 10p. - *dobry*

9p. - 8p. - *dostateczny*

7p. - 6p. - *dopuszczający*

5p. i poniżej - *niedostateczny*

KRYTERIA OCENY KARTKI POCZTOWEJ: maksymalna ilość punktów 5.
(klasy IV – VI)

1. Zgodność z tematem 1p.
2. Rozwinięcie tematu 1 p.
3. Charakterystyczne elementy 1p.
(miejscowość, data, nagłówek, podpis, obecność zwrotów do adresata -
przynajmniej 1 poza nagłówkiem, pisanych wielką literą)
4. Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna 1p.
(dopuszczalny 1 błąd)
5. Estetyka zapisu 1p.
(czytelność, czystość, skreślenia, „zmięczenie się” w obrębie kartki)

Przeliczenie punktów na oceny:

- 5p. – bardzo dobry
4p. - dobry
3p. - dostateczny
2p - dopuszczający
1p i poniżej - niedostateczny

KRYTERIA OCENY OGŁOSZENIA: maksymalna ilość punktów 5.
(klasy IV – VI)

1. Zgodność z tematem 1p.
2. Charakterystyczne elementy 1p.
(cel, gdzie, kiedy, kto, o czym, kontakt, podpis)
3. Odpowiedni układ graficzny 1p.
(właściwe rozmieszczenie elementów,
akapity, wyróżnienia)
4. Poprawność językowa, ortograficzna, interpunkcyjna 1p.
(nie dopuszcza się żadnych błędów)
5. Estetyka zapisu 1p.
(czytelność, czystość, skreślenia, rozmieszczenie informacji)

Przeliczenie punktów na oceny:

- 5p. – bardzo dobry
4p. – dobry
3p. – dostateczny
2p - dopuszczający
1p i poniżej - niedostateczny

KRYTERIA OCENY ZAPROSZENIA i ZAWIADOMIENIA: maksymalna ilość punktów 5.
(klasy IV – VI)

1. Zgodność z tematem 1p.
2. Charakterystyczne elementy 1p.
(cel, gdzie, kiedy, kto, o czym, kontakt, podpis)
3. Odpowiedni układ graficzny 1p.
(właściwe rozmieszczenie elementów,
akapity, wyróżnienia)
4. Poprawność językowa, ortograficzna, interpunkcyjna 1p.
(nie dopuszcza się żadnych błędów)

5. Estetyka zapisu 1p.
(czytelność, czystość, skreślenia, rozmieszczenie informacji)

Przeliczenie punktów na oceny:

- 5p. – bardzo dobry
4p. – dobry
3p. – dostateczny
2p - dopuszczający
1p i poniżej - niedostateczny

KRYTERIA OCENY INSTRUKCJI: maksymalna ilość punktów 8.
(klasy IV – VI)

1. Zgodność z tematem i tytuł 1p.
2. Rozwinięcie tematu w zapisie punktowym 1p.
(przynajmniej 5 punktów)
3. Charakterystyczne elementy 1p.
(np. następstwo działań i dobrane do tego odpowiednie słownictwo)
4. Charakterystyczne słownictwo i czasowniki w odpowiedniej formie 1p.
(tryb rozkazujący lub zastosowanie bezokoliczników)
5. Poprawność językowa 1p.
6. Poprawność ortograficzna 1p.
7. Poprawność interpunkcyjna 1p.
8. Estetyka zapisu 1p.
(czytelność, czystość, skreślenia, rozmieszczenie informacji, przejrzystość instrukcji)

Przeliczenie punktów na oceny:

- 8p. – bardzo dobry
7p. – 6p. - dobry
5p. – 4p - dostateczny
3p - dopuszczający
2p i poniżej - niedostateczny

KRYTERIA OCENY PRZEPISU: maksymalna ilość punktów 8.
(klasy IV – VI)

1. Zgodność z tematem 1p.
2. Charakterystyczne elementy 2p.
(tytuł, składniki, ich ilość, wykonanie)
4. Odpowiedni układ graficzny 1p.
(właściwe rozmieszczenie elementów
i zachowana kolejność działań, zastosowanie
odpowiedniego słownictwa)
5. Poprawność językowa 1p.
6. Poprawność ortograficzna 1p.
7. Poprawność interpunkcyjna 1p.
8. Estetyka zapisu 1p.
(czytelność, czystość, skreślenia, rozmieszczenie informacji)

Przeliczenie punktów na oceny:

- 8p. – bardzo dobry
7p. – 6p. - dobry
5p. – 4p - dostateczny
3p - dopuszczający
2p i poniżej - niedostateczny

KRYTERIA OCENY STRESZCZENIA: maksymalna ilość punktów 10.
(klasy IV – VI)

1. Zachowanie związku z tekstem	1p.
2. Spójność wypowiedzi
(kolejność streszczanych elementów)	1p.
3. Informacje o streszczanym tekście	1p.
4. Stosowanie wyrazów i wyrażeń
charakterystycznych dla streszczenia	1p.
5. Rozwinięcie tematu	2p.
6. Poprawność językowa
(dopuszczalny 1 błąd)	1p.
7. Poprawność ortograficzna
(dopuszczalny 1 błąd)	1p.
8. Poprawność interpunkcyjna
(dopuszczalne 2 błędy)	1p.
9. Estetyka (akapity, czytelność,
odstęp, marginesy, przejrzystość zapisu)	1p.

Przeliczenie punktów na oceny:

- 10p. – bardzo dobry
9p. – 8p. - dobry
7p. – 6p - dostateczny
5p - dopuszczający
4p i poniżej - niedostateczny

KRYTERIA OCENY SAMODZIELNEJ NOTATKI: maksymalna ilość punktów 10.
(klasy IV – VI)

1. Zachowanie związku z tematem	1p.
2. Spójność wypowiedzi
(kolejność notowanych elementów)	1p.
3. Informacje o temacie w porządku	1p.
4. Stosowanie wyrazów i wyrażeń
charakterystycznych dla danego tematu	1p.
5. Rozwinięcie tematu	2p.
6. Poprawność językowa
(dopuszczalny 1 błąd)	1p.
7. Poprawność ortograficzna
(dopuszczalny 1 błąd)	1p.
8. Poprawność interpunkcyjna
(dopuszczalne 2 błędy)	1p.
9. Estetyka (akapity, czytelność,
odstęp, marginesy, przejrzystość zapisu)	1p.

Przeliczenie punktów na oceny:

- 10p. – bardzo dobry
9p. – 8p. - dobry
7p. – 6p - dostateczny

5p - dopuszczający
4p i poniżej - niedostateczny

Inne kryteria oceniania

KRYTERIA OCENY GŁOŚNEGO CZYTANIA

1. Płynność czytania: 0 – 2p.
 - Opanowanie tekstu (do 2 błędów, nieznaczące przekręcenia) - 2p.
 - Od 3 do 5 błędów - 1p.
 - Liczne błędy i częste poprawianie przez nauczyciela – 0p. oraz powoduje to wykluczenie przyznawanie punktów za niższe kryteria (uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną).
2. Właściwe tempo czytania 1p.
(dostosowane do sytuacji ukazanej w tekście, przestrzeganie znaków interpunkcyjnych).
3. Wyraźne czytanie 1p.
(uczeń jest słyszany i rozumiany).
4. Wyraziste czytanie 0 – 2p
(uczeń dostosowuje sposób czytania do sytuacji ukazanej w tekście, głosem wyraża uczucia, zaniepokojenie, wzruszenie)

Przeliczenie punktów na oceny:

6p. - celujący
5p. - bardzo dobry
4p. - dobry
3p. - dostateczny
2p. - dopuszczający
1p. - niedostateczny

KRYTERIA OCENY RECYTACJI

1. Znajomość tekstu: 0 – 2p.
 - Opanowanie tekstu (do 2 błędów, nieznaczące przekręcenia, w tym podpowiedzi nauczyciela) - 2p.
 - Od 3 do 5 błędów - 1p.
 - Liczne błędy i częste poprawianie przez nauczyciela – 0p. oraz powoduje to wykluczenie przyznawanie punktów za niższe kryteria (uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną).
2. Właściwe tempo mówienia 1p.
(dostosowane do sytuacji lirycznej ukazanej w wierszu, przestrzeganie znaków interpunkcyjnych).
3. Wyraźne czytanie 1p.
(uczeń jest słyszany i rozumiany).
4. Wyraziste mówienie 0 – 2p
(uczeń dostosowuje sposób mówienia do sytuacji lirycznej ukazanej w wierszu, głosem wyraża uczucia,

zaciekawia, wzrusza)

Przeliczenie punktów na oceny:

- 6p. - celujący
- 5p. - bardzo dobry
- 4p. - dobry
- 3p. - dostateczny
- 2p. - dopuszczający
- 1p. - niedostateczny

KRYTERIA OCENY RYSUNKOWYCH KONKRETYZACJI UTWORÓW

- 1. Praca plastyczna jest realizacją podanego tematu 1p.
- 2. Związek pracy z tekstem (dopuszczalne, 1p.
w zależności od stopnia rozbieżności 1-2 rozbieżności)
- 3. Oryginalność wyrażonej treści 1 – 2p.
- 4. Oryginalność zastosowanej techniki (2 punkty 1 – 2p.
przyznaje się, jeżeli uczeń do wykonania pracy
użył innych materiałów niż kartka i kredki)

Przeliczenie punktów na oceny:

- 6p. - celujący
- 5p. - bardzo dobry
- 4p. - dobry
- 3p. - dostateczny
- 2p. - 1p. dopuszczający
- Brak pracy - niedostateczny

KRYTERIA OCENY WYPOWIEDZI USTNYCH

- 1. Wypowiedź (opowiadanie) wiąże się z zadaniem tematem 1p.
- 2. Rozwinięcie wypowiedzi w ramach określonej 1 – 2p.
koncepcji ucznia
- 3. Spójność i logiczne uporządkowanie wypowiedzi 1p.
- 4. Płynność opowiadania (właściwe tempo mówienia) 1p.
- 5. Wyraźne mówienie (uczeń jest dostatecznie słyszany 1p.
i rozumiany)
- 6. Przestrzeganie poprawności językowej (składniowej, 1p.
leksykalnej, fleksyjnej, frazeologicznej – dopuszczalne
4 błędy)
- 7. Wyraziste mówienie (uczeń dostosowuje sposób mówienia 1p.
Do opowiadania, zaciekawia, potęguje napięcie)

Przeliczenie punktów na oceny:

- 8p. - celujący
- 7 - 6p. - bardzo dobry
- 5p. - dobry
- 4p. - dostateczny
- 3p. - dopuszczający
- Poniżej 2p. - niedostateczny

WYMAGANIA ZWIĄZANE Z WYPOWIEDZ IAMI USTNYM

konieczne	Podstawowe	rozszerzające	Dopelniające	Wykraczające
-----------	------------	---------------	--------------	--------------

Uczeń wypowiada się krótko, chaotycznie,	Uczeń wypowiada się, starając się zachować wymaganą formę wypowiedzi,	Wypowiedzi ustne dotyczą zadawanych pytań, poleceń,	Uczeń swobodnie posługuje się różnymi formami wypowiedzi,	
ma problem z odpowiedzią na temat,	mówi krótko, na temat, nie wyczerpuje omawianych zagadnień,	Uczeń mówi na temat,	mówi na temat, wyczerpująco,	Uczeń w swej wypowiedzi zawiera treści wykraczające poza program,
nie panuje nad potokiem składniowym,	zachowuje poprawny szyk wyrazów, występują błędy składniowe,	popełnia nieliczne błędy składniowe,	buduje zdania poprawne pod względem składniowym,	stosuje różne wypowiedzenia, dostosowując je do sytuacji mówienia,
nie dysponuje dużym zasobem słownictwa	dobierając słowa, stara się uniknąć powtórzeń,	mówi płynnie bez powtórzeń,	mówi płynnie, ciekawie, dobierając zróżnicowane słownictwo stosowne do tematu,	mówi w sposób oryginalny, ciekawy, przemyślany,
używa języka odbiegającego od norm,	stara się rozwinąć umiejętności językowe,	dba o kulturę języka,	świadomie rozwija swe umiejętności językowe,	
mówi niewyraźnie, cicho, w sposób niezrozumiały dla odbiorcy.	stara się mówić tak, by nawiązać kontakt z odbiorcą.	mówi głośno, wyraźnie, nawiązuje kontakt z odbiorcą.	mówi głośno, wyraźnie, z odpowiednią intonacją i tempem.	potrafi skupić na sobie uwagę odbiorcy dzięki sposobowi mówienia.